

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра дошкільної та спеціальної освіти

**МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОВКІЛЛЯМ ДІТЕЙ
РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та
організації самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Мукачево
МДУ 2024

УДК 37.091.33-027.22:373.2.015.31:57.081.1(072)(075.8)

М54

*Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
протокол №3 від 24 жовтня 2024 р.*

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри дошкільної та спеціальної
освіти №4 від 23 вересня 2024 р.*

Укладач

Граб О. В. – асистент кафедри дошкільної та спеціальної освіти МДУ.

Рецензент

Горват М. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти МДУ.

М54 Методика ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку: методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта / укладач О.В. Граб. Мукачево: МДУ, 2024. 42 с. (1,95 др. арк.)

Навчальне видання призначене для ґрунтовної підготовки до практичних занять та організації самостійної роботи в процесі оволодіння навчальною дисципліною «Методика ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку». Відповідно до програми навчальної дисципліни висвітлено зміст, мету і завдання курсу. У навчальному виданні представлено зміст практичних занять з курсу, запитання для самоконтролю, завдання для самостійної роботи, тематику рефератів, короткий термінологічний словник. Видання розраховане на здобувачів вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта. Матеріали видання стануть у нагоді викладачам ЗВО для проведення практичних занять зі здобувачами.

© О. В. Граб, 2024

© МДУ, 2024

ЗМІСТ

	Передмова	5
1	Загальні положення.....	8
1.1	Назва змістових модулів, тематика лекцій та короткий опис змісту.....	8
1.2	Орієнтовна тематика практичних занять із дисципліни для здобувачів денної форми навчання.....	10
2	Самопідготовка до занять першого змістового модуля «Науково-теоретичні засади ознайомлення дітей з довкіллям».....	11
2.1	Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Загальні питання методики ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку».....	11
2.2	Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Характеристика засобів і форм ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку».....	13
2.3	Форми контролю за змістовим модулем 1.....	15
3	Самопідготовка до занять другого змістового модуля «Методичні засади ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку».....	16
3.1	Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Характеристика методів і прийомів ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку».....	16
3.2	Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Методика ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів, явищами природи та виховання відповідального ставлення до довкілля».....	18
3.3	Форми контролю за змістовим модулем 2.....	21
4	Самопідготовка до контрольного заходу	

	(контрольної роботи) та підсумкового семестрового контролю.....	22
4.1	Методичні рекомендації підготовки до контрольної роботи.....	22
4.2	Методичні рекомендації підготовки до підсумкового семестрового контролю.....	23
5	Перелік питань до модульного та семестрового контролю.....	24
6	Глосарій (термінологічний словник).....	27
7	Форми, методи контролю та критерії оцінювання різних видів робіт здобувачів.....	32
8	Список рекомендованих джерел.....	38
	Додатки.....	40

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта складені відповідно до програми навчальної дисципліни «Методика ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку» з метою вдосконалення практичних навичок і вмінь здобувачів.

Мета навчального видання – забезпечення якісної практичної підготовки здобувачів щодо ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з природнім, предметним та соціальним довкіллям. Матеріали видання дозволяють закріпити теоретичні знання здобувачів у межах програмного змісту дисципліни, розвинути у них вміння їх застосовувати при роботі над підготовкою до практичних занять та організації самостійної роботи.

Матеріал навчального видання покликаний сформуванати у здобувачів такі уміння: самостійно працювати; вивчати наукову літературу; визначати методику формування знань про довкілля відповідно до вікових особливостей дітей; використовувати різноманітні методи, засоби та форми ознайомлення з довкіллям на практиці; організовувати педагогічний процес у дошкільних групах відповідно до методологічних, дидактичних і методичних принципів організації навчання, виховання і розвитку дитини; планувати навчальний матеріал з формування системи знань про довкілля у дітей раннього та дошкільного віку з урахуванням сучасних вимог до розвитку особистості дитини.

Основне завдання навчального видання полягає в тому, щоб запропонувати здобувачам різні шляхи самостійного пошуку знань, індивідуального опрацювання матеріалу. З цією метою подано план проведення практичного заняття, методичні рекомендації із самопідготовки до заняття та алгоритм, який включає: здійснення самоаналізу змісту лекції з відповідної теми та надання відповідей на запитання для самоконтролю; розкриття змісту ключових понять теми; перевірка своїх практичних умінь; виконання завдань для самостійної роботи; список рекомендованої літератури.

Навчальна розробка розрахована на здобувачів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Матеріали видання стануть у нагоді викладачам закладів вищої освіти для проведення практичних та практичних занять зі здобувачами.

Навчальна дисципліна «Методика ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям» відноситься до циклу професійної підготовки і належить до нормативних дисциплін. Актуальність вивчення дисципліни зумовлена сучасними запитаними дошкільної освіти, потребою посилення конкурентоспроможності фахівців дошкільної освіти на ринку праці.

Зміст дисципліни охоплює науково-теоретичні засади, завдання, зміст, методи, прийоми, форми та засоби ознайомлення дітей раннього та

дошкільного віку з довкіллям, специфіку їх взаємодії з предметним та природнім довкіллям, а також їх соціалізації у довкіллі, види та типи занять, спільну роботу ЗДО і сім'ї для ознайомлення дітей з довкіллям.

Навчальна дисципліна «Методика ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям» передбачає вивчення специфіки засвоєння дитиною узагальнених цілісних емпіричних уявлень та системи знань про довкілля (природне, предметне, соціальне) і місце людини в ньому; про її духовну спадщину; специфіку педагогічної діяльності, спрямованої на формування у дошкільників потреби пізнати довкілля, оволодіти культурою поведінки в ньому.

Метою вивчення дисципліни є теоретична та методична підготовка майбутніх фахівців до розвивальної та освітньо-виховної роботи з дітьми раннього та дошкільного віку; уточнення, систематизація та поглиблення знань, умінь, навичок здобувачів в організації роботи з ознайомлення дітей із довкіллям.

Міждисциплінарні зв'язки: дошкільна педагогіка, дитяча психологія, дошкільна лінгводидактика, основи природознавства з методикою навчання дітей раннього та дошкільного віку.

Завдання курсу:

- сформувати в здобувачів систему знань про наукові засади методики ознайомлення дітей з довкіллям у закладі дошкільної освіти;

- розкрити зміст програм по ознайомленню з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку;

- ознайомити здобувачів з інноваційними методами і прийомами ознайомлення дітей з довкіллям (інтелектуальні карти, схеми, моделі, творчі завдання, метод проєктів тощо), з конспектами занять, фрагментами проблемних ситуацій тощо;

- розкрити кращі здобутки педагогічної діяльності та уміння застосовувати їх у своїй майбутній професійній діяльності;

- розвивати педагогічне мислення, зосередженість на пошуках творчого підходу до запозичень з педагогічної спадщини;

- формувати чіткі професійні орієнтації, педагогічну культуру.

В результаті вивчення даного курсу здобувач вищої освіти формує компетентності:

Інтегральна: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-5.Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові компетентності):

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-8.Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмові результати навчання:

ПР-1. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-4. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПР-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально- зорієнтоване спілкування з батьками.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Назва змістових модулів, тематика лекцій та короткий опис змісту.

Модуль 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ДОВКІЛЛЯМ

Тема 1. Предмет і завдання методики ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям.

Мета, предмет, об'єкт та завдання методики ознайомлення дітей з довкіллям. Наукові засади методики ознайомлення дітей з довкіллям у закладі дошкільної освіти. Діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей у довкіллі.

Тема 2. Зміст ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку.

Принципи ознайомлення дітей з довкіллям. Зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям. Програмне забезпечення ознайомлення дітей з предметним довкіллям у закладі дошкільної освіти. Становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі дошкільного закладу.

Тема 3. Засоби і форми ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям .

Основні засоби ознайомлення дітей з довкіллям. Картина як засіб ознайомлення з довкіллям. Сучасні підходи до таксономії навчально-розвивальних занять з дітьми. Гра-стратегія – інтерактивна форма навчання дошкільників.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОВКІЛЛЯМ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 4. Методи і прийоми безпосереднього ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку.

Характеристика методів і прийомів ознайомлення дітей з предметним довкіллям. Класифікація методів навчання. Методи безпосереднього ознайомлення дітей з довкіллям. Організація спостережень дітей у предметному довкіллі. Екскурсії-огляди, розглядання предметів і бесіди про них, екскурсії за межі закладу дошкільної освіти.

Тема 5. Бесіди за дидактичними картинами.

Класифікація дидактичних картин. Значення картини для розвитку дитини. Вимоги до дидактичних картин. Розглядання та бесіди за змістом репродукцій художніх картин. Види та жанри образотворчого мистецтва. Завдання по ознайомленню дітей з репродукціями картин.

Тема 6. Методика застосування карт розумових дій на різних видах занять.

Сутність інтелектуальних карт. Специфіка використання інтелектуальних карт у закладі дошкільної освіти. Правила створення інтелектуальних карт. Етапи роботи зі схемою. Сервіси, які дозволяють створювати інтелектуальні карти онлайн.

Тема 7. Методи та прийоми опосередкованого ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку

Методи опосередкованого ознайомлення дітей з предметним довкіллям. Методика використання творів. Бесіда як самостійний вид заняття. Види бесіди. Вимоги до змісту бесіди. Структура бесіди.

Дидактична гра як ігровий метод навчання. Структура дидактичної гри. Класифікація дидактичних ігор. Дидактичні ігри з ознайомлення дошкільників з довкіллям. Настільно-друковані ігри.

Тема 8. Методика ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів

Класифікація занять з ознайомлення дітей з предметним світом та явищами довкілля. Методика проведення занять з ознайомлення з якостями та властивостями предметів. Організація дослідної діяльності в ознайомленні дітей з властивостями і якостями предметів. Ознайомлення дітей з властивостями паперу. Одяг і взуття. Земля. Радіація. Землетрус. Аварія. Зоряне небо.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ДІТИ У СОЦІАЛЬНОМУ ДОВКІЛЛІ

Тема 9. Виховання у дітей відповідального ставлення до довкілля

Ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки. Екскурсія-огляд протипожежного кутка. Поводження з сірниками. Ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху у різних вікових групах.

Тема 10. Ознайомлення дітей з явищами суспільного життя.

Ознайомлення дітей з рідним краєм і Батьківщиною. Ознайомлення дітей з національними символами України. Формування в дітей основ економічної культури.

Модуль 2

Написання курсової роботи

Орієнтовний перелік тем:

1. Використання ігрових навчальних ситуацій у формуванні уявлень про правила дорожнього руху в дітей середнього дошкільного віку
2. Виховання ціннісного ставлення до предметного світу в дітей середнього дошкільного віку на заняттях
3. Формування основ безпечної поведінки в дітей молодшого дошкільного віку
4. Використання методу моделювання в систематизації знань старших дошкільників про навколишній світ
5. Основи безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку

6. Організація прогулянки як форми ознайомлення з природнім довкіллям дітей старшого дошкільного віку в ЗДО
7. Формування уявлень про людину в дитини дошкільного віку
8. Форми та методи педагогічної роботи по ознайомленню з довкіллям дітей дошкільного віку
9. Використання інформаційних технології в роботі з дітьми дошкільного віку при ознайомленні з довкіллям
10. Ознайомлення дошкільників з довкіллям за допомогою репродукції художніх картин
11. Виховання відповідального ставлення до світу культури у дітей дошкільного віку
12. Формування цілісної картини світу старших дошкільників у процесі пізнання довкілля

1.2. Орієнтовна тематика практичних занять з дисципліни

№ п/п	Назва практичного заняття	К-ть годин
		<i>денна форма</i>
1	Загальні питання методики ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку.	2
2.	Характеристика засобів і форм ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку	2
3.	Характеристика методів і прийомів ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку	2
4.	Методика ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів, явищами природи та виховання відповідального ставлення до довкілля	2
5.	Контрольний захід (контрольна робота)	2
Разом за семестр		10

2. САМОПІДГОТОВКА ДО ЗАНЯТЬ ПЕРШОГО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ДОВКІЛЛЯМ»

2.1. Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Загальні питання методики ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку»

Мета заняття: розкрити предмет і завдання методики ознайомлення дітей з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку; систематизувати та поглибити знання про наукові засади методики ознайомлення дітей з довкіллям у закладі дошкільної освіти; продемонструвати специфіку використання діяльнісного підходу до організації життєдіяльності дітей у дошкільлі; ознайомити здобувачів з програмним забезпеченням методики ознайомлення дітей з довкіллям у закладі дошкільної освіти; поглибити уявлення здобувачів про становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі дошкільного закладу; прищепити здобувачам навички пошуку, користування і викладу навчального матеріалу з вивченої теми; виховувати у здобувачів вміння творчо дискутувати, аналізувати різні погляди, робити аргументовані узагальнення і висновки; виховувати зацікавленість дисципліною.

План практичного заняття

1. Предмет і завдання методики ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку.
2. Наукові засади методики ознайомлення дітей з довкіллям у закладі дошкільної освіти.
3. Зміст та принципи ознайомлення дітей з довкіллям у різних вікових групах.
4. Аналіз освітніх програм по ознайомленню дітей з довкіллям у закладі дошкільної освіти.
5. Діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей у дошкільлі
6. Становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі закладу дошкільної освіти.

Методичні рекомендації із самопідготовки до заняття

Готуючись до заняття здобувачам варто звернути увагу на наукові засади методики ознайомлення дітей з довкіллям у закладі дошкільної освіти, вивчити філософські підходи до розуміння поняття «довкілля» для глибшого усвідомлення ключового феномену навчальної дисципліни.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги здобувачів на різних проблемах, з якими стикається вихователь, батьки та дитина в процесі ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям та усвідомлення необхідності становлення особистості

дошкільника у предметно-розвивальному середовищі закладу дошкільної освіти.

Алгоритм самопідготовки до практичного заняття

I. Проаналізуйте зміст лекції 1-2. Дайте відповідь на питання:

1. Як Ви розумієте поняття "довкілля"? У чому полягає його розвивальний потенціал?
2. У чому полягають виховні та пізнавальні завдання навчальної роботи дошкільного закладу з ознайомлення з довкіллям?
3. Дайте визначення поняття "середовище". Що таке стимульоване і стихійне, нестимульоване середовище?
4. Визначте взаємозв'язок методики з іншими галузями знань.
5. У чому полягає суть особистісно орієнтованого підходу до організації навчання у закладі дошкільної освіти?
6. Розкрийте значення концепції діяльності закладу дошкільної освіти як стратегічного документа.
7. Розкрийте зміст роботи закладу дошкільної освіти з ознайомлення з довкіллям з дітьми дошкільного віку за програмою "Дитина в дошкільні роки".
8. Як ускладнюється зміст роботи з ознайомлення з довкіллям у старшому дошкільному віці?
9. У чому полягають виховні та пізнавальні завдання закладу дошкільної освіти з питань ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям?
10. Які фактори впливають на процес ефективного ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку довкіллям?
11. В чому полягають особливості ознайомлення дітей з природнім, предметним і соціальним довкіллям?
12. Які чинники впливають на ефективність ознайомлення дітей з довкіллям?

II. Розкрийте зміст понять: *компетентність, знання, уміння і навички, особистісно-орієнтований підхід, довкілля, предметне довкілля, природнє довкілля, соціальне довкілля, середовище, мікрофактори, мезофактори, макрофактори, соціальна ситуація розвитку, індивідуальність, діяльність, дошкільне дитинство, ранній вік.*

III. Виконайте завдання

1. На основі опрацювання наукових джерел складіть схему-сонечко «Види довкілля».
2. Зробіть самостійно зіставний аналіз набутих компетентностей з ознайомлення дітей з довкіллям з двох програм на вибір.
3. Напишіть реферативне повідомлення або підготуйте презентацію

на тему: «Вплив мікро-, мезо-, і макро-факторів на процес ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям».

4. Розробіть 5-10 тестових завдань до теми.

5. Зробіть анотацію до статей (одна на вибір):

1) Граб О. В., Попович О.М. Особливості сприйняття дітьми дошкільного віку природного довкілля. *Наука майбутнього*. Мукачево : РВВ МДУ, 2021. Випуск 2(8). С.44–49.

2) Граб О. В. Термінологічне поле понять «довкілля», «природне довкілля». *The XV International Science Conference «Trends in the development of practice and science»*. Oslo, Norway. December 28-31, 2021. P. 218–223.

6. Складіть символічну модель середовища як фактора навчання, виховання й розвитку дошкільників.

7. Зробіть зіставний аналіз програмних завдань з ознайомлення з довкіллям для будь-якої вікової групи.

8. Простежити динаміку ускладнення завдань ознайомлення дошкільників із довкіллям у діючих програмах за віковими групами.

9. Охарактеризуйте зміст програм «Дитина», «Впевнений старт», «Українське дошкільня», «Соняшник», «Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів», «Я у світі», присвяченого ознайомленню дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям (одну на вибір).

10. Складіть термінологічний словник до теми.

2.2. Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Характеристика засобів і форм ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку»

Мета заняття: закріпити знання здобувачів про особливості організація освітнього процесу у ЗДО; ознайомити з різноманітністю засобів ознайомлення дітей з довкіллям у групах раннього та дошкільного віку; сформувані вміння використовувати різні форми роботи по ознайомленню дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям в умовах закладу дошкільної освіти; розкрити особливості впливу особистості педагога на успішний процес ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям; розкрити сучасні підходи до таксономії навчально-розвивальних занять з дітьми; виховувати у здобувачів вміння творчо дискутувати, аналізувати різні погляди, робити аргументовані узагальнення і висновки; виховувати зацікавленість дисципліною, прагнення отримати нові знання самостійно.

План практичного заняття

1. Засоби ознайомлення дітей з довкіллям.
2. Картина як засіб ознайомлення з довкіллям.
3. Форми ознайомлення дітей з довкіллям.

4. Сучасні підходи до таксономії навчально-розвивальних занять з дітьми.
5. Гра-стратегія - інтерактивна форма навчання дошкільників.

Методичні рекомендації із самопідготовки до заняття

Опрацьовуючи лекційний матеріал та готуючись до практичного заняття здобувачам важливо усвідомити, що оцінюючи вплив на особистість дитини різних факторів середовища та безпосередньо під час ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям, слід враховувати індивідуальні особливості кожної дитини, а також враховувати вплив найближчого оточення, тобто орієнтуватись на умови суспільного життя, які можуть бути адекватними чи неадекватними особистісним потребам розвитку дитини. Враховувати різноманітність та специфіку форм і засобів ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку, відпрацьовувати вміння вміло використовувати їх у майбутній професійній діяльності.

У процесі вивчення рекомендованої літератури варто акцентувати особливу увагу на наукових статтях вітчизняних та зарубіжних авторів, які досліджували процес ознайомлення дошкільників з довкіллям (природнім, предметним, соціальним), а також щодо використання тих чи інших форм і засобів роботи в закладі дошкільної освіти.

Алгоритм самопідготовки до практичного заняття

I. Проаналізуйте зміст лекції 3. Дайте відповідь на питання:

1. Які засоби, на ваш погляд, є найефективнішими у навчально-виховній роботі з ознайомлення з довкіллям?
2. У чому ви вбачаєте навчально-розвивальний потенціал картини як засобу ознайомлення дітей з довкіллям?
3. Визначте етапи послідовного складання з дітьми розумових карт.
4. Дайте визначення інтегрованого заняття. Розкрийте його специфіку в порівнянні з предметним заняттям.
5. Які види занять виокремлюють за дидактичними цілями?
6. У чому полягає специфіка проведення індивідуальних занять з дошкільниками?
7. Розкрийте роль праці як засобу ознайомлення дітей з довкіллям.
8. В чому полягає необхідність наступності між закладом дошкільної освіти та школою?
9. Визначте місце природи у ознайомленні дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям.
10. Розкрийте методiku проведення гри-стратегії.

II. Розкрийте зміст понять: педагогічна діяльність закладу дошкільної освіти, засоби навчання, форми навчання, предмети побуту,

праця, природа, навчально-розвивальні заняття, картина, карти розумових дій, гра, дидактичні ігри, художня література, продуктивна діяльність.

III. Виконайте завдання

1. На основі опрацьованого лекційного матеріалу зробіть схеми–сонечка форм та засобів ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку.

2. Проаналізувати календарно-тематичне планування з ознайомлення дітей з довкіллям.

3. Зробити порівняльний аналіз форм і засобів ознайомлення з довкіллям в закладі дошкільної освіти та родині.

4. Розробити модель освітнього середовища як засобу ознайомлення дітей з довкіллям.

5. Підготуйтеся до дискусії на тему: «Особливості впливу особистості педагога на процес ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку».

6. Зробити анотацію до статті : «Виховання дошкільника в праці. З. Н. Борисова, Г. В. Беленька, М. А. Машовець та ін. 2-ге вид.,стер. К., 2002. 112 с.»

7. Скласти схему «Класифікація засобів ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку»

8. Розробити гру-стратегію з дошкільниками.

9. Доберіть конспекти занять до кожного із запропонованих видів - а) комплексне, навчально-пізнавальне, б) інтегроване, сюжетно-ігрове; в) предметне, навчально-ігрове.

10. Опишіть методику використання одного із засобів ознайомлення дітей з довкіллям на вибір.

2.3. Форми контролю за змістовим модулем 1

– Усне опитування.

– Аналіз виконання завдань.

– Аналіз рефератів/презентацій.

– Фронтальне опитування з основних питань теми.

В процесі проведення практичних занять за змістовим модулем 1 рекомендується використання таких:

- методів (*кейс-стаді, есе, ділові ігри, «відкритий мікрофон», фішбоун, SCAMPER-метод, метод проблемних запитань, метод аналогій В. Дж. Гордона, створення віртуального міні-музею зі світлин природного довкілля, екологічний проєкт, фотоконкурс, тренінг, екологічні тури та свята*);

- прийомів та технологій роботи (*мозковий штурм, асоціативний куц, дерево рішень, ПРЕС, Інтерактивна форсайт-гра, технологія «Морока», освітня подорож, технологія СЕЕН, «Освітній WEB-квест», технологія «Стискання отриманої інформації»*).

3. САМОПІДГОТОВКА ДО ЗАНЯТЬ ДРУГОГО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОВКІЛЛЯМ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»

3.1. Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Характеристика методів і прийомів ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку»

Мета заняття: поглибити та закріпити теоретичні знання здобувачів про методи і прийоми ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям; розкрити методика організації спостережень дітей у довкіллі; ; сформувати уміння кваліфіковано використовувати методи безпосереднього та опосередкованого ознайомлення дітей з предметним довкіллям; розкрити специфіку словесних, наочних ті ігрових методів; формувати педагогічну майстерність вихователя дітей дошкільного віку; розвивати уміння використовувати, обробляти запропонований фактичний матеріал, поданий у науковій та методичній літературі; сприяти формуванню професійного інтересу у здобувачів.

План практичного заняття

1. Характеристика методів і прийомів ознайомлення дітей з довкіллям. Класифікація методів навчання.
2. Методи безпосереднього ознайомлення дітей з довкіллям.
3. Організація спостережень дітей у довкіллі. Екскурсії-огляди, розглядання предметів і бесіди про них, екскурсії за межі закладу дошкільної освіти.
4. Методи опосередкованого ознайомлення дітей з предметним довкіллям.
5. Дидактична гра як ігровий метод навчання.

Методичні рекомендації із самопідготовки до заняття

Готуючись до даного заняття здобувачі повинні активізувати знання про методи і прийоми навчання, а також виділити ті, які доцільно використовувати для ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям. Важливо усвідомити, що ефективність, успішність використання методів і прийомів ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку залежить від педагогічної майстерності вихователя.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги здобувачів на різних проблемах правильного підбору та використання різноманітних методів і прийомів ознайомлення з довкіллям, формуванні у здобувачів вміння ефективно використовувати ці методи і прийоми у власній практичній діяльності в закладі дошкільної освіти.

Алгоритм самопідготовки до практичного заняття

I. Проаналізуйте зміст лекції 4-7. Дайте відповідь на питання:

1. Дайте визначення бесіди. Що може бути змістом бесід?
2. Від чого залежить структура бесіди?
3. Яка роль підготовки вихователя до бесіди? Як поділяються запитання?
4. Розкрийте структуру дидактичної гри. З яких двох блоків складається дидактична гра?
5. Які способи активізації розумової та мовленнєвої діяльності у процесі розглядання картин і бесід за їх змістом?
6. Сформулюйте вимоги до організації бесід за змістом картин у різних вікових групах.
7. Визначте методи опосередкованого ознайомлення дітей з предметним довкіллям.
8. Класифікуйте види дидактичних ігор за навчальною метою
9. Визначте та охарактеризуйте основні методи і прийоми ознайомлення дітей із довкіллям.
10. Охарактеризуйте специфіку бесід за змістом репродукцій художніх картин.
11. Яка роль картини в ознайомленні дітей з довкіллям?
12. Класифікуйте види дидактичних ігор за навчальною метою.
13. Роль картини в ознайомленні дітей з предметним довкіллям.
14. Сформулювати вимоги до організації бесід за змістом картин у різних вікових групах ЗДО.
15. Охарактеризувати специфіку бесід за змістом репродукцій художніх картин.
16. Назвіть методи опосередкованого ознайомлення дітей з предметним довкіллям.

II. Розкрийте зміст понять: *методи, опосередковані методи, безпосередні методи ознайомлення з довкіллям, прийоми, спостереження, екскурсії-огляди, бесіда, дидактична гра, репродукція, картина.*

III. Виконайте завдання

1. На основі опрацьованого лекційного матеріалу зробіть схеми – сонечка прийомів і методів навчання дітей раннього та дошкільного віку.
2. Самостійно опрацювати такі питання:
 - Дидактична гра як ігровий метод навчання.
 - Структура та класифікація дидактичної гри.
2. Скласти конспект заняття з ознайомлення дітей з картиною.
3. Сформулювати вимоги до організації бесід за змістом картин у різних вікових групах.

4. Визначите способи активізації розумової та мовленнєвої діяльності у процесі розглядання картин і бесід за їх змістом.
5. Розробити самостійно план-конспект бесіди для старшої групи за змістом сюжетної картини (за вибором).
6. Охарактеризуйте специфіку бесід за змістом репродукцій художніх картин.
7. Розробити самостійно план-конспект бесіди для старшої групи за змістом сюжетної картини з обкладинки журналу "Джміль" (за вибором).
8. Зробіть схему класифікації методів з ознайомлення дітей з предметним довкіллям.
9. Підготувати конспект спостереження у різних вікових групах.
10. Розробити самостійно план-конспект бесіди для старшої групи за змістом сюжетної картини.
11. Скласти конспект екскурсії (екскурсії-огляду) з ознайомлення дошкільників з суспільним довкіллям.

3.2. Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Методика ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів, явищами природи та виховання відповідального ставлення до довкілля»

Мета заняття: ознайомити здобувачів з класифікацією занять з ознайомлення дітей з предметним світом та явищами довкілля, поглибити і закріпити знання здобувачів про методику проведення занять з ознайомлення з якостями та властивостями предметів; розкрити специфіку організації дослідної діяльності в ознайомленні дітей з властивостями і якостями предметів; систематизувати та поглиблювати знання здобувачів про виховання у дітей раннього та дошкільного віку дбайливого ставлення до довкілля; прищепити здобувачам навички пошуку, користування і викладу навчального матеріалу з вивченої теми; виховувати у здобувачів уміння творчо дискутувати, аналізувати різні погляди, робити аргументовані узагальнення і висновки; виховувати зацікавленість дисципліною.

План практичного заняття

1. Класифікація занять з ознайомлення дітей з предметним світом та явищами довкілля.
2. Методика проведення занять з ознайомлення з якостями та властивостями предметів.
3. Ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з природними явищами та явищами суспільного життя.
4. Організація дослідної діяльності в ознайомленні дітей з довкіллям.
5. Використання інтерактивних технологій у процесі ознайомлення дітей з природним, соціальним та предметним довкіллям.
6. Специфіка методики ознайомлення дітей з правилами пожежної

безпеки, дорожнього руху та рідним краєм.

Методичні рекомендації із самопідготовки до заняття

У процесі підготовки до практичного заняття здобувачам варто звернути увагу структурні компоненти методики ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів, явищами природи та виховання відповідального ставлення до довкілля. При вивченні питань слід схематично відобразити основні етапи ознайомлення дітей з довкіллям, для більш ефективного відтворення вивченого матеріалу.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги здобувачів на різних проблемах ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям та пошуку шляхів їх подолання.

Алгоритм самопідготовки до практичного заняття

I. Проаналізуйте зміст лекції 8-10. Дайте відповідь на питання:

1. Як Ви розумієте поняття «методика»? У чому полягає її суть?
2. Яким чином відбувається ознайомлення дітей з довкіллям у різних видах дитячої діяльності?
3. Яким чином відбувається ознайомлення дітей з довкіллям у процесі організації й проведення різних режимних процесів?
4. У чому полягає ефективність групових форм роботи з дітьми раннього та дошкільного віку?
5. Дайте визначення понять якість, властивість, явище.
6. Назвіть вимоги до організації та проведення спеціальних занять із ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів?
7. Яке місце дослідницько-експериментальної роботи в ознайомленні дітей з якостями та властивостями предметів?
8. Визначте роль мовлення у роботі з ознайомлення дітей з властивостями і якостями предметів.
9. Які правила пожежної безпеки мають засвоїти діти старшого дошкільного віку?
10. Проаналізуйте спрямованість системи занять з ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки.
11. Які методи доцільно застосовувати для ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки?
12. Схарактеризуйте специфіку занять з ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху.
13. У чому полягає суть індивідуальних форм роботи з дітьми раннього та дошкільного віку?
14. Опишіть досвід використання інтерактивних технологій ознайомлення дітей раннього та дошкільного віку з довкіллям у закладі дошкільної освіти і сім'ї.

15. Які інтерактивні технології доцільно використовувати для більш ефективної роботи щодо ознайомлення дітей з довкіллям?

16. Дайте характеристику педагогічних умов ефективної роботи щодо ознайомлення дітей з найближчим довкіллям.

II. Розкрийте зміст понять: *методика, педагогічні умови, заняття, інтерактивні технології, властивості, якості, явища, дослідна діяльність, пожежники, правила дорожнього руху, дошкільник.*

III. Виконайте завдання

1. Складіть конспект заняття з ознайомлення дітей середнього дошкільного віку з якостями і властивостями паперу.

2. Складіть конспект заняття з ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з якостями і властивостями паперу.

3. Складіть конспект заняття з ознайомлення дітей з природнім довкіллям (для однієї вікової групи за вибором).

4. Складіть конспект заняття з ознайомлення дітей з явищами суспільного життя (для однієї вікової групи за вибором).

5. Зробіть порівняльний аналіз програмних завдань з ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів у програмах "Малятко", "Дитина", "Дитина в дошкільні роки" (для однієї вікової групи за вибором).

6. Складіть словник понять, які мають засвоїти діти старшого дошкільного віку у процесі ознайомлення з властивостями та якостями ріднини.

7. Розробіть конспект заняття на ознайомлення дітей з правилами безпечної поведінки за одним із поданих у розділі планів.

8. Скласти план-конспект заняття по ознайомленню дошкільників з правилами дорожнього руху.

9. Скласти план-конспект заняття по ознайомленню дітей з правилами пожежної безпеки.

10. Розробити конспект проведення дидактичної гри на закріплення якостей, властивостей, ознак предметів для дітей молодшого дошкільного віку.

11. Скласти план-конспект заняття в старшій групі для ознайомлення дітей з Батьківщиною.

12. Скласти план-конспект свята для ознайомлення дітей дошкільного віку з українськими символами.

13. Зробіть добірку методичних статей і розробок часописів "Дошкільне виховання" та "Джміль" з теми ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки для організації цілеспрямованої роботи в дошкільному закладі.

14. Доберіть дидактичні ігри (не менше 3-х) з ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з правилами дорожнього руху і підготуйтеся до їх

проведення.

15. Напишіть реферативне повідомлення або підготуйте презентацію на тему: «Специфіка ознайомлення дітей дошкільного віку з природнім довкіллям рідного краю».

16. На основі опрацювання наукових джерел складіть картотеку інтерактивних технологій, що сприяють ознайомленню дітей з довкіллям.

3.3. Форми контролю за змістовим модулем 2

- Усне опитування.
- Аналіз виконання завдань.
- Аналіз рефератів/презентацій.
- Фронтальне опитування з основних питань теми.

В процесі проведення практичних занять за змістовим модулем 2 рекомендується використання таких:

- методів (*кейс-стаді, есе, ділові ігри, «відкритий мікрофон», фішбоун, SCAMPER-метод, метод проблемних запитань, метод аналогій В. Дж. Гордона, створення віртуального міні-музею зі світлин природного довкілля, екологічний проєкт, фотоконкурс, тренінг, екологічні тури та свята*);

- прийомів та технологій роботи (*мозковий штурм, асоціативний куц, дерево рішень, ПРЕС, Інтерактивна форсайт-гра, технологія «Морока», освітня подорож, технологія СЕЕН, «Освітній WEB-квест», технологія «Стискання отриманої інформації»*).

4. САМОПІДГОТОВКА ДО КОНТРОЛЬНОГО ЗАХОДУ (КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ) ТА ПІДСУМКОВОГО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ.

4.1. Методичні рекомендації підготовки до контрольної роботи

Якісна підготовка до контрольних робіт сприяє підвищенню успішності здобувача та його мотивації до подальшого навчання. Успішне виконання завдань показує здобувачу його прогрес, а також стимулює до розвитку професійних навичок та здобуття глибоких знань у своїй сфері.

Контрольна робота з дисципліни «Методика ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку» допомагає оцінити знання та навички, отримані здобувачами у процесі вивчення дисципліни, та визначити ступінь їхньої підготовки.

Контрольна робота є невід'ємною частиною освітнього процесу та виконує ряд ключових функцій. Вона дозволяють здобувачам закріпити отримані знання, розвинути навички самостійної роботи, аналізу та синтезу інформації.

Перед початком підготовки до контрольної роботи важливо оцінити складність та обсяг завдань. Ознайомтесь із переліком завдань до контрольної роботи. За необхідності підготувати короткі нотатки.

Контрольні завдання охоплюють весь програмний матеріал навчальної дисципліни:

- мають кількість варіантів більше, ніж кількість здобувачів, які одночасно виконують контрольну роботу;
- мають однакову структуру (за кількістю питань та тестів), кожне контрольне завдання є рівнозначної складності;
- трудомісткість відповідає відведеному часу контролю (80-90 хвилин);
- використовуються відомі здобувачам терміни, назви, позначення.

Усі завдання МКР мають професійне (фахове) спрямування і вимагають від здобувачів не відтворення знань окремих тем і розділів навчальної дисципліни, а їх інтегроване застосування.

Контрольні завдання складаються з двох блоків:

I. Тестові завдання.

II. Дайте відповідь на питання.

Кожне контрольне завдання другого блоку має наступну структуру:

- завдання 1 потребує відповіді на теоретичному рівні;
- завдання 2 потребує відповіді на теоретичному рівні;
- завдання 3 потребує виконання практичних завдань.

Під час написання контрольної роботи постарайтесь раціонально розподілити час, щоб уникнути поспіху та нервової напруги перед виконанням завдань.

При оцінці виконання завдань контрольної роботи за основу взято повноту і правильність виконання завдань та буде враховано здатність здобувачів:

- узагальнювати набуті знання для вирішення конкретних завдань;
- застосовувати знання у конкретних ситуаціях;
- аналізувати і оцінювати факти та робити обґрунтовані висновки;
- викладати матеріал логічно, послідовно, з дотриманням вимог стандартів.

Модульний контроль проводиться 1 раз на семестр, включає проведення контрольного заходу за всіма темами змістовних модулів у формі контрольної роботи. До контрольної роботи допускаються всі здобувачі незалежно від результатів поточного контролю. Лектор розробляє контрольні завдання (варіанти, тести тощо) для проведення модульного контролю. При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань.

Зразок контрольної роботи подано у додатку А.

1.2. Методичні рекомендації підготовки до підсумкового семестрового контролю.

Підсумковий семестровий контроль – екзамен.

Семестровий екзамен з навчальної дисципліни проводиться за традиційною схемою, оцінюється за національною шкалою (ваговий коефіцієнт – 0,4 прийнятий для денної форми навчання та 1,0 – для заочної форми навчання). Кожен здобувач, незалежно від поточної успішності, має його складати. Складений екзамен з оцінкою “незадовільно” не зраховується і до суми балів поточної успішності не додається. Щоб ліквідувати академзаборгованість з навчальної дисципліни здобувач складає екзамен повторно, при цьому результати поточної успішності зберігаються.

У відповідності до вимог, об'єктивна оцінка рівня знань з боку викладача здійснюється наступним чином:

- під час складання іспиту з дисципліни кожен здобувач отримує індивідуальний білет, що складається з теоретичної частини, що містить тести, три теоретичні питання і практичної частини, що містить практичне завдання;
- на підготовку екзаменаційного білету відводиться 45 хвилин, а викладення відповіді – до 20 хвилин;
- форма проведення: письмово - усна.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ЩО ВІНОСИТЬСЯ НА МОДУЛЬНИЙ ТА СЕМЕСТРОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Охарактеризуйте конструктивні вправи як метод.
2. Розкрийте методику ознайомлення дітей молодшого дошкільного віку з якостями і властивостями предметів.
3. Охарактеризуйте оцінний коментар «Погляд зовні» як метод.
4. Розкрийте значення предметів побуту як засобу ознайомлення дітей з предметним довкіллям.
5. Охарактеризуйте діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей в довіллі.
6. Розкрийте методику роботи з картиною як засобом ознайомлення з довкіллям.
7. Дайте характеристику основним поняттям методики ознайомлення дітей з довкіллям .
8. Розкрийте методику проведення бесіди за дидактичними картинами як методу ознайомлення дітей з довкіллям.
9. Охарактеризуйте творчі вправи як метод.
10. Розкрийте методику ознайомлення дітей середнього дошкільного віку з якостями і властивостями предметів.
11. Охарактеризуйте зміст і показники економічної компетенції дітей за програмою «Дитина в дошкільні роки».
12. Розкрийте методику ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з якостями і властивостями предметів.
13. Охарактеризуйте класифікацію занять з ознайомлення дітей з предметним світом та явищами довкілля.
14. Розкрийте методику ознайомлення дітей молодшого дошкільного віку з якостями і властивостями предметів.
15. Охарактеризуйте метод складання цілісного поля чи карти.
16. Розкрийте зміст та методику ознайомлення дітей дошкільного віку з найближчим довкіллям.
17. Охарактеризуйте метод аналітичних вправ.
18. Розкрийте вимоги до організації та проведення занять з ознайомлення дітей з довкіллям.
19. Охарактеризуйте моделювання як наочно-практичний метод навчання.
20. Розкрийте методику ознайомлення дітей дошкільного віку з національними символами України.
21. Охарактеризуйте дослідницький метод навчання.
22. Опишіть різні форми організованого навчання дітей по ознайомленню з довкіллям.
23. Охарактеризуйте педагогічну провокацію як метод.

24. Напишіть вимоги до організації і проведення занять із ознайомлення дітей з довкіллям
25. Охарактеризуйте метод проектів.
26. Розкрийте методику проведення екскурсій за межі дошкільного закладу.
27. Розкрийте структуру дидактичної гри.
28. Опишіть різні форми організованого навчання дітей по ознайомленню дітей дошкільного віку з довкіллям.
29. Охарактеризуйте моделювання як наочно-практичний метод навчання.
30. Розкрийте вимоги до проведення спостереження як методу ознайомлення дошкільників з довкіллям
31. Охарактеризуйте бесіду як метод ознайомлення з довкіллям.
32. Розкрийте різні форми організованого навчання дітей по ознайомленню дошкільників з довкіллям.
33. Охарактеризуйте конструктивні вправи як метод.
34. Розкрийте методику застосування карт розумових дій на різних видах діяльності
35. Охарактеризуйте оцінний коментар «Погляд зовні» як метод.
36. Розкрийте значення предметів побуту як засобу ознайомлення дітей з предметним довкіллям.
37. Охарактеризуйте діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей в довкіллі.
38. Розкрийте методику роботи з картиною як засобом ознайомлення з довкіллям.
39. Дайте характеристику основним поняттям методики ознайомлення дітей з довкіллям.
40. Розкрийте методику проведення бесіди за дидактичними картинками як методу ознайомлення дітей з довкіллям.
41. Охарактеризуйте зміст і показники ознайомлення дітей з рідним краєм і Батьківщиною за програмою «Дитина в дошкільні роки».
42. Розкрийте організацію спостережень дітей у предметному довкіллі.
43. Охарактеризуйте творчі вправи як метод.
44. Розкрийте методику ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху
45. Охарактеризуйте метод складання цілісного поля чи карти.
46. Розкрийте наукові засади методики ознайомлення дітей з довкіллям у закладі дошкільної освіти.
47. Охарактеризуйте метод складання цілісного поля чи карти.
48. Розкрийте наукові засади методики ознайомлення дітей з довкіллям у закладі дошкільної освіти.
49. Охарактеризуйте моделювання як наочно-практичний метод навчання.

50. Розкрийте методику ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки
51. Охарактеризуйте метод аналітичних вправ.
52. Розкрийте методику ознайомлення дітей дошкільного віку з національними символами України
53. Охарактеризуйте педагогічну провокацію як метод.
54. Напишіть вимоги до організації і проведення занять із ознайомлення дітей з довкіллям
55. Розкрийте методику використання художніх творів як методу ознайомлення дошкільників з довкіллям
56. Опишіть різні форми організованого навчання дітей по ознайомленню з довкіллям.
57. Охарактеризуйте метод проєктів.
58. Розкрийте методику проведення екскурсій за межі дошкільного закладу.
59. Розкрийте зміст ознайомлення з довкіллям дитини дошкільного віку передбачену Базовим компонентом дошкільної освіти.
60. Розкрийте етапи ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів.

6. ГЛОСАРІЙ

(термінологічний словник)

Безпосереднє спостереження – це цілеспрямований і організований процес, спрямований на пізнання, уточнення і закріплення знань про довкілля.

Гра-стратегія (ситуативна гра) – складна, багатопланова діяльність, що передбачає не тільки усвідомлення ігрового задуму, сюжетної лінії, а й певну послідовність спрямованих сукупних дій усіх учасників гри, з якими необхідно домовитися, об'єднати зусилля, неодноразово визначитися в особистісному та колективному моральному й інтелектуальному виборі.

Дидактична гра – це ігрова діяльність, у якій діти діють за певними правилами і використовують набуті знання.

Довкілля – це середовище життя, з яким жива істота пов'язана обміном речовин, енергії, інформації, середовище, що постає перед дитиною як цілісність (цілісна картина світу), у якому все органічно взаємопов'язано.

Дослідницький метод навчання – це метод, за допомогою якого діти самостійно вирішують пізнавальні й практичні завдання шляхом дослідів та експериментування при керівній ролі педагога.

Дошкільний вік – це первинний етап становлення дитини як суб'єкта пізнання, спілкування та будь-якої, у тому числі соціальної діяльності загалом.

Емоційно-ціннісне ставлення дошкільника – це специфічний вид емоційного переживання, в якому відображається власне ставлення особистості до того, що вона пізнає, розуміє, відкриває про саму себе та навколишній світ.

Заклад дошкільної освіти – це найперше спеціально створене суспільне середовище для дитини, «основне призначення якого – соціальна адаптація її до умов життя в товаристві незнайомих дітей і дорослих, виховання ціннісного ставлення до навколишнього середовища, природи, людей, самої себе».

Заняття – це одна з основних форм освітньої роботи з дошкільниками, яка дозволяє комплексно вирішувати всі поставлені завдання.

Засіб навчання – це матеріальний або ідеальний об'єкт, який «розміщено» між педагогом та вихованцем і використовується для засвоєння знань, формування досвіду пізнавальної та практичної діяльності.

Індивідуалізація – це тенденція, що спрямовує дитину до накопичення власного досвіду соціальної поведінки й спілкування з іншими, вироблення особистого ставлення до приписуваних ролей, становлення особистісних норм, систем смислів і значень.

Індивідуальність – це людина, якій притаманні соціально значимі відмінності від інших людей: своєрідність психіки й особистості індивіда, її

неповторність, що виступає у рисах характеру, темпераменту, у специфіці інтересів, інтелекту, потреб і здібностей індивіда.

Інтегроване заняття – це заняття, спрямоване на розкриття цілісної сутності певної теми засобами різних видів діяльності, що об'єднуються у широкому інформаційному полі заняття через взаємне проникнення та збагачення.

Інтерактивні технології – технології, які дозволяють активізувати освітній процес, зробити його більш цікавим, базуються на активній взаємодії та особистісному прояві педагогів і здобувачів освіти. Це дозволяє змістити акцент із засвоєння інформації на розвиток способів мислення і діяльності здобувачів освіти.

Картина – один з головних атрибутів навчального процесу на етапі дошкільного дитинства.

Компетентність – це сукупність особистісних якостей (ціннісно-смыслових орієнтацій, знань, умінь, навичок, здібностей), зумовлених досвідом діяльності у певній соціально і особистісно значущій сфері.

Комплексне заняття – це заняття, спрямоване на різнобічне розкриття сутності певної теми засобами різних видів діяльності, що послідовно змінюють один одного.

Макрофактори – це космос, планета, суспільство, держава. Самі ці фактори створюють передумову для виховання толерантності, планетарного мислення, взаємовідносин між людьми планети Земля.

Мезофактори – це відповідні етнокультурні умови, у яких виховується і навчається дитина. Кожний етнос має свої специфічні риси, які становлять його менталітет і національний характер.

Метод – це насамперед спільна діяльність вихователя і дітей, спрямована на досягнення певного результату.

Метод навчання – це спільна діяльність вихователя і дітей, спрямована на досягнення певного результату.

Метод проєктів – організація навчання, за якою діти набувають знань і навичок у процесі планування і виконання практичних завдань - проєктів.

Методи безпосереднього ознайомлення дітей з довкіллям – в основі всіх цих методів лежить безпосередній чуттєвий досвід дитини, її сенсорне виховання. Усі вони супроводжуються наочністю або безпосередньою практичною чи ігровою діяльністю дитини.

Методика – сукупність методів, прийомів проведення будь-якої роботи.

Мікрофактори – це сім'я, батьки, родичі, спілкування з однолітками (друзями); дошкільний навчальний заклад, школа.

Навчально-мовленнєва пізнавальна діяльність – організований, цілеспрямований процес використання мови задля передавання та засвоєння

суспільно-історичного досвіду, оволодіння суспільними способами дій у сфері наукових понять, встановлення комунікацій та планування своїх дій.

Опосередковані методи ознайомлення дітей із довкіллям – це ті, що опосередковуються словом. Серед них: читання художніх творів (оповідання, вірші, легенди) пізнавальної спрямованості, розповідь вихователя, словесні дидактичні ігри, бесіда, усна народна творчість (загадки, прислів'я, приказки), метод уявлених ситуацій.

Педагогічна майстерність – це здатність працівника освіти доносити знання у стислій, цікавій до сприйняття формі для здобувача освіти, використовуючи різноманітний набір навичок.

Педагогічна провокація – це також один з ефективних методів, що полягає у створенні педагогом чи іншими дорослими ситуацій, які провокували б зіткнення інтересів, потреб дітей; виникнення певної проблеми, яку не можна ігнорувати.

Педагогічні умови – визначено як певні обставини чи обстановка, яка впливає (прискорює чи гальмує) на формування та розвиток педагогічних явищ, процесів, систем, якостей особистості; сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних форм та матеріальних можливостей її здійснення, що забезпечують успішне вирішення поставленого завдання.

Пізнавальна діяльність – це організований, цілеспрямований процес засвоєння дитиною нових знань, набуття нових умінь і навичок; уточнення й закріплення знань умінь і навичок, набутих у попередньому досвіді з допомогою дорослих чи самостійно.

Побутова діяльність – задовольняє потреби дитини як біологічні, так і соціальні. У побутовій діяльності дитина засвоює назви побутових предметів, формуються уміння ними користуватися, бережливо поводитися з ними.

Праця – це цілеспрямована діяльність людини, спрямована на виготовлення і використання знарядь праці, видозміну та пристосування знарядь природи для задоволення своїх потреб.

Предмети побуту – це найближче предметне оточення дитини, предметне середовище, що оточує дитину, яке вона бачить щодня і щоденно взаємодіє з ним безпосередньо чи опосередковано.

Предметне довкілля – це предметне середовище, в якому дитина живе, це предмети побуту (посуд, меблі, одяг тощо), мистецтво, транспорт тощо.

Предметне розвивальне середовище – це система матеріальних об'єктів діяльності дитини, що функціонально моделює зміст її духовного і фізичного розвитку.

Предметне середовище – організована певним чином єдність виробів, що виробляються суспільством промисловими та іншими способами, і забезпечують діяльність людини в побуті і на виробництві;

разом з архітектурними спорудами і будинками створюють штучне середовище життєдіяльності людини.

Прийом – це окремі операції, розумові чи практичні дії педагога або дітей, які розкривають або доповнюють спосіб засвоєння матеріалу, що виражає даний метод.

Принцип – основне похідне положення якої-небудь теорії, вчення тощо; керівна ідея, правило діяльності.

Природа – це все, що існує у Всесвіті: органічний і неорганічний світ, жива і нежива природа, це Космос і всі його складники.

Природне довкілля – це явища природи, жива і нежива природа, за якими спостерігає дитина; у процесі спостережень за явищами природи і дослідницької діяльності в дітей формується інтегральний "образ" знань про природу ("образ природи").

Продуктивна діяльність – це діяльність, що моделює предмети довкілля, приводить дітей до створення реального продукту, в якому уявлення про предмет, явище, ситуацію одержує матеріальне втілення у малюнку, конструкції, об'ємному зображенні.

Ранній вік – неповторний, своєрідний період у житті кожної дитини, про це свідчать його фундаментальні надбання, які за своєю значимістю не мають рівних протягом усього подальшого життя.

Середовище – сукупність умов, що оточують людину та взаємодіють з нею як з організмом і особистістю. Середовище може бути найближчим (родина, сім'я, родичі, друзі), далеким (суспільний устрій), зовнішнє, внутрішнє, пасивне, активне, актуальне, розвивальне.

Середовище розвитку дитини – це простір життєдіяльності дитини; умови, у яких відбувається навчання і виховання дитини в дошкільному закладі, у том числі спеціальне і предметно-просторове.

Соціалізація дитини – процес залучення індивіда до системи суспільних відносин, формування його соціального досвіду, становлення й розвиток як цілісної особистості.

Соціальна дійсність – це конкретні події у суспільстві, спільноті, товаристві (у дошкільному закладі, сім'ї, школі тощо), факти, взаємовідносини в певний період життєдіяльності суспільства та окремих людей.

Соціальна ситуація розвитку – сутнісна характеристика вікового періоду розвитку, що була введена Л.С.Виготським. Соціальна ситуація розвитку - це єдине і неповторне для певного вікового періоду відношення між дитиною і середовищем (природним, предметним і соціальним довкіллям).

Соціальне довкілля – це система взаємовідносин, що склалась у суспільстві, в конкретному соціумі; це люди, суспільство, певна спільнота, соціальне довкілля люди створюють самі за певними законами і нормами

спілкування; це суспільні матеріальні і духовні умови життєдіяльності особистості.

Стимульоване середовище – це максимально активна ініціативна взаємодія дитини з довкіллям та іншими учасниками соціуму; це занурення дитини педагогом в активну пізнавальну і комунікативну діяльність у закладі дошкільної освіти і сім'ї.

Трудова діяльності – зміна і перетворення довкілля, вона спрямована на створення суспільно-корисного продукту: самообслуговування, доручення, чергування, господарсько-побутова праця, праця у куточку природи, праця у природі, ручна праця.

Форми навчання – це зовнішнє вираження узгодженої діяльності педагога й вихованця, що здійснюється у встановленому порядку і в певному режимі.

7. ФОРМИ, МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ РОБІТ ЗДОБУВАЧІВ

Поточний контроль – проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та здобувачами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у різних формах, які є найбільш відповідними до навчального матеріалу, що оцінюється таким чином: усне опитування, тестовий або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях, колоквиум, виступ студента із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях, комп'ютерне тестування тощо. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою.

Методи поточного контролю – це оцінювання навчальних досягнень здобувача протягом навчального семестру за національною чотирибальною шкалою усіх видів аудиторної роботи (практичні заняття, самостійна робота). Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення здобувача в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи здобувача. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, розповідь студента, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь студента (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді студента. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Поточний контроль аудиторної роботи рекомендується здійснювати за такими критеріями:

Тест (тест досягнень, тематичне тестування) – це набір стандартизованих завдань з визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його студентами. Перевага тестів у їх об'єктивності, тобто незалежності перевірки та оцінки знань від викладача.

Критерії оцінювання тестових завдань	
«Відмінно»	100% - 90% вірних відповідей
«Добре»	89% - 75% вірних відповідей
«Задовільно»	74% - 60% вірних відповідей
«Незадовільно»	до 60% вірних відповідей

Методи письмового контролю – забезпечують глибоку і всебічну перевірку засвоєння. У письмовій роботі студенту необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних задач, психологічних ситуацій.

Критерії оцінювання письмової роботи здобувачів	
«Відмінно»	виставляється за повну, правильну і обґрунтовану відповідь в письмовій формі. Студент оволодів понятійним апаратом, уміє конкретизувати теоретичні положення, виділяє суттєве в навчальному матеріалі, відповідає логічно, послідовно, уміє впевнено використовувати засвоєні способи дій в нових ситуаціях, типових, варіативних чи нестандартних.
«Добре»	показник хорошої успішності, її виставляють за правильну обґрунтовану відповідь, з якої видно, що студент розуміє теоретичний матеріал і володіє навиками і вміннями самостійної навчально-пізнавальної діяльності, допускаючи при цьому деякі несуттєві неточності під час виконання письмової роботи.
«Задовільно»	показник задовільної успішності. Вона свідчить про те, що знання мають розрізнений, фрагментарний характер, що студент здатний відтворити певну суму фактичних знань (іноді не усвідомлюючи в цілому їх глибини, узагальненості) і використовує засвоєні способи дій в нестандартних умовах за зразком.
«Незадовільно»	виставляється за неправильну відповідь, яка не відповідає змісту вивченого матеріалу і свідчить про нерозуміння його основних положень. В письмових відповідях мають місце грубі помилки.

Методи усного контролю – бесіда, розповідь студента, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь студента (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідальна форма – бесіда. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Виконання **практичних робіт**: ситуаційна рольова гра, імітація, що визначає рівень його знань, умінь з предмету, і ставлення до навчання, ступінь його пізнавальної активності, свідомості, і вміння мислити, розв'язувати самостійно різноманітні завдання. Для практичних занять залежно від обсягу дисципліни, кількості аудиторних годин, відведених на цей вид роботи, кількості питань з тем занять, виходячи з обґрунтованих фізіологічних норм навчального навантаження студента, викладачем для

кожного студента встановлюється обов'язковий мінімум виступів на семінарських заняттях.

Критерії оцінювання студента на практичних заняттях	
«Відмінно»	прояв декількох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу тощо.
«Добре»	прояв двох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу з допущенням певних недоліків чи неточностей.
«Задовільно»	прояв одного виду активності на занятті: відповідь на запитання викладача неповна та не чітка, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу малоактивна, ініційована викладачем.
Пасивна присутність на занятті не оцінюється.	

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав поточних оцінок, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені практичні заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи. Самостійна (індивідуальна) робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Критерії оцінювання самостійної роботи	
«Відмінно»	здобувач міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і виконує роботу, вільно використовує набуті теоретичні знання при виконанні самостійної роботи, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.
«Добре»	здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його в самостійній роботі; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного в самостійній роботі.

«Задовільно»	здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але в роботі плутає поняття, практичні завдання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; виявляє неточності у знаннях при виконанні роботи, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю.
«Незадовільно»	здобувач не опанував навчальний матеріал дисципліни, не відображає в роботі правильні результати, визначення, висновки в роботі не сформовані з опорою на теоретичні знання, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не виявляються.

Проміжний контроль – контроль, який проводиться з метою виявлення і попередження неуспішності здобувачів. Проведення проміжного контролю ініціюється проректором з науково-педагогічної роботи чи деканом відповідного факультету. Проміжний контроль виставляється за національною шкалою в результаті написання письмової роботи. Результати проміжного контролю виставляються викладачем у «Журналі обліку роботи викладача» та у «Журналі обліку роботи академічної групи» але не враховуються у загальному розподілі балів і не включаються до жодного виду робіт із коефіцієнтом.

Критерії оцінювання проміжного контролю	
«Відмінно»	повністю розкрив зміст поставленого завдання чи проблеми; чітко зрозумів зміст, при цьому володіє спеціальною термінологією; послідовно і логічно викладає матеріал. Допускається 1-2 неточності у викладанні матеріалу, які не приводять до помилкових висновків.
«Добре»	правильно розкрив основний зміст матеріалу; точно користується термінологією; роботу виконав без грубих помилок. У відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві висновки та узагальнення, не грубі помилки, які не впливають на конкретний зміст.
«Задовільно»	зміст питання викладено частково, не завжди послідовно; відповідь неповна, але суть завдання в цілому розкрита; у використанні термінології є помилки.
«Незадовільно»	не розкрито основний зміст завдання; допущені грубі помилки в кінцевих висновках; студент слабо володіє спеціальною термінологією.

Модульний контроль проводиться 1 раз на семестр, включає проведення контрольного заходу за всіма темами змістовних модулів у формі контрольної роботи. До контрольної роботи допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю. Лектор розробляє контрольні завдання (варіанти, тести тощо) для проведення модульного контролю. При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи	
«Відмінно»	ставиться за правильне виконання всіх завдань.
«Добре»	ставиться за виконання 75 % від усіх завдань.
«Задовільно»	ставиться, якщо правильно виконано більше 60% від запропонованих завдань.
«Незадовільно»	ставиться, якщо завдань виконано менше за 60 % від запропонованих завдань.

Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, також оцінюються “незадовільно” незалежно від причини. Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

Підсумкова оцінка за поточний контроль виставляється як сума середньоарифметичних оцінок за національною шкалою за підсумками аудиторної роботи та модульної контрольної роботи (помножено на ваговий коефіцієнт), виставляється в журналі обліку роботи викладача, журналі обліку роботи академічної групи та облікових документах деканату.

Підсумковий семестровий контроль – екзамен. Семестровий екзамен з навчальної дисципліни проводиться за традиційною схемою, оцінюється за національною шкалою (ваговий коефіцієнт – 0,4 прийнятий для денної форми навчання та 1,0 – для заочної форми навчання). Кожен студент, незалежно від поточної успішності, має його складати. Складений екзамен з оцінкою “незадовільно” не зараховується і до суми балів поточної успішності не додається. Щоб ліквідувати академзаборгованість з навчальної дисципліни студент складає екзамен повторно, при цьому результати поточної успішності зберігаються. У відповідності до вимог, об'єктивна оцінка рівня знань з боку викладача здійснюється наступним чином: під час складання іспиту з дисципліни кожен студент отримує індивідуальний білет, що складається з теоретичної частини, що містить тести, три теоретичні питання і практичної частини, що містить практичне завдання. На підготовку екзаменаційного білету відводиться 45 хвилин, а викладення відповіді – до 20 хвилин. Форма проведення: письмово - усна.

Критерії оцінювання знань студентів при складанні екзамену	
«Відмінно»	у відповіді повністю розкрито зміст запитання. Матеріал викладено логічно, аргументовано, мова є грамотною, науковий стиль викладення матеріалу, вільне володіння термінологічним апаратом

	дисципліни. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом, що винесено для самостійного опрацювання
«Добре»	відповідь достатньо повно розкриває зміст запитання або розкриває основні (найважливіші) аспекти у запитанні, студент володіє термінологічним апаратом дисципліни. У викладеному матеріалі студент має помилки із аргументацією відповіді, недостатня логічність та послідовність викладення матеріалу. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та середній рівень володіння додатковим матеріалом.
«Задовільно»	відповідь на запитання є неповними, розкриває тільки деякі аспекти навчального матеріалу. Студент припускається помилок у використанні термінології навчальної дисципліни. Рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях та додатковим матеріалом є посереднім, відповідає мінімально допустимому рівню засвоєння.
«Незадовільно»	у відповіді допущено суттєві помилки, які свідчать про відсутність володіння програмним матеріалом дисципліни, матеріалами обов'язкової літератури; студент слабо володіє / не володіє термінологією дисципліни. Відповідь практично відсутня.

У підсумку відповіді на білет підраховується середньозважений бал (в даному випадку середньозважений бал дорівнює середньоарифметичному), що є підсумковою оцінкою за екзамен для студентів заочної форми навчання.

При оцінюванні знань студентів денної форми навчання, підсумкова оцінка відповідей на білет множиться на середньо ваговий коефіцієнт – 0,4, отриманий результат додається до середньозваженого, що є результатом оцінювання роботи студента за аудиторну роботу, контрольний захід та самостійну роботу. Отриманий результат є підсумковою оцінкою за вивчення предмету.

Підсумкова оцінка за вивчення предмета виставляється за шкалами: 4-бальною національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), 100 – бальною ECTS і фіксується у відомості, заліковій книжці, індивідуальному плані студента.

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. ред. та упоряд. О. Кононко. К.: Світич, 2014. 430 с.
2. Беленька Г. Ознайомлення дошкільників зі складними явищами навколишнього світу: крок за кроком. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. №2 (51). С. 42-49.
3. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. Підручник для ВНЗ. К.: Видавничий Дім «Слово». 2010. 408 с.
4. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі. К.: Вища школа. 2004.
5. Богуш А. Моє довкілля: програма ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з довкіллям. К.: Шкільний світ, 2006. 109 с.
6. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: Підручник для студ. вищ. навч. закладів. Вид. 2-ге. Київ: ВД Слово. 2015. 408 с.
7. Богуш А., Лисенко Н. Українське народознавство в дошкільному закладі. К.:Вища школа. 2002. 407 с.
8. Богуш А.М., Ільченко В.Р. Довкілля. Для дітей дошкільного віку у 2-х част. Полтава, 2014. 344 с.
9. Гавриш Н. Сучасне заняття в дошкільному закладі: Навчально-методичний посібник. Луганськ: Альма-матер. 2007.
10. Гарбар Л. Азбука дорожнього руху. *Дошкільне виховання*. 2003. №2. С. 16-18.
11. Гніленко Н. Пожежники. *Дошкільне виховання*. 2007. №10. С. 21-22.
12. Граб О. В. Запровадження технології веб-квест у підготовці майбутніх вихователів до ознайомлення дошкільників з природним довкіллям. *Věda a perspektivy*. Praha, 2023. № 2 (21). С. 147–153.
13. Граб О. В. Мотиваційна складова готовності майбутніх вихователів до формування первинних уявлень про природне довкілля в дітей дошкільного віку (за результатами констатувального етапу дослідження). *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Том 12(1). С. 48–56.
14. Граб О. В. Термінологічне поле понять «довкілля», «природне довкілля». *The XV International Science Conference «Trends in the development of practice and science»*. Oslo, Norway. December 28-31, 2021. P. 218–223.
15. Граб О. В., Попович О.М. Особливості сприйняття дітьми дошкільного віку природного довкілля. *Наука майбутнього*. Мукачево : РВВ МДУ, 2021. Випуск 2(8). С.44–49.
16. Грама Н. Економічне виховання особистості дитини-дошкільника. Розвиток особистості дитини дошкільного віку в різних видах діяльності : монографія. Одеса : Вид. Бакаєв В.В. 2013. 236 с.
17. Гураш Л. Розумна обережність - запорука безпеки. *Дошкільне*

виховання. 2003. №7. С. 10-12.

18. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: монографія / за заг.ред. Н.В. Гавриш. Луганськ: Альма-матер. 2006. 368 с.

19. Жадан Р., Григоренко Г. Малюкам про економіку. *Дошкільне виховання*. 2003. №7. С. 15-18.

20. Зайцева Л. Розкриваємо таємниці дошкільця: методичний посібник. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. 110 с.

21. Крутій К.Л., Маковецька Н.Л. Подорож у дошкільця: Методичні рекомендації для батьків і педагогів щодо ознайомлення дітей дошкільного віку із дошкільцем. 2-е вид., стереотип. Запоріжжя: «ЛПРС» ЛТД. 2009. 148с.

22. Лисенко Н. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи : навч.-метод. посібник. Київ : Слово, 2015. 352 с.

23. Лисенко Н., Мацук Л., Лисенко О. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку / за заг. ред. Н. Лисенко. К.: Слово, 2019. 334 с.

24. Мельничук Л. Б. Методика ознайомлення дошкільників з соціальним дошкільцем: Курс лекцій: для студ. пед. фак. спец. 6.010101 «Дошкільна освіта». Рівне: МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2015. 42 с.

25. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те вид. перер. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

26. Попович О. М., Граб О. В. Реалізація технології «Аудиторія догори дригом» під час вивчення нового матеріалу з дисципліни «Методика ознайомлення дітей з дошкільцем». *Молодь і ринок* / голов. ред. М. Д. Галів. Дрогобич, 2022. № 5 (203). С. 147–153.

27. Сухар В.Л. Ознайомлення з соціально-предметним дошкільцем. Старший дошкільний вік/ Упоряд. В.Л. Сухар. Харків : Ранок, 2019. 224с.: іл.+CD-ROM. (Сучасна дошкільна освіта).

28. Фомічова Л. Ознайомлення з оточуючим: навчальний посібник. К.:Благовіст. 2002. 271 с.

Інформаційні ресурси

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> – Закон України «Про дошкільну освіту»

<https://mon.gov.ua/> – Міністерство освіти і науки України – офіційний сайт

<https://mon.gov.ua/searchresult?key=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8+%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83+%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9> – Програми розвитку дітей

<http://www.lib.vippo.org.ua/periodyka.php?cat=71> – Каталог журналу «Дошкільне виховання»

ДОДАТКИ

Додаток А

Варіант 1

I. Тестові завдання.

1. Методика ознайомлення дітей з довкіллям – це...

а) природнича наука, яка вивчає всі живі та неживі об'єкти, що природно існують на Землі або в деякій її частині (наприклад, довкілля країни);

б) педагогічна наука, що вивчає закономірності засвоєння дитиною узагальнених цілісних емпіричних уявлень та системи знань щодо довкілля (природне, предметне, соціальне) і місце в ньому людини; про її духовну спадщину;

в) педагогічна наука, яка вивчає оточуючий зовнішній соціальний світ (соціум) — норми, закони, правила, традиції, які впливають на людину або соціальну групу.

2. Об'єктом методики ознайомлення дітей з довкіллям є:

а) пізнавальна діяльність дітей у довкіллі;

б) пізнавальна діяльність дітей у ЗДО;

в) розумова діяльність дошкільників.

3. Якому середовищу властива пасивна взаємодія дитини з довкіллям і дорослими, під час якої дитина відчуває вплив середовища опосередковано у процесі щоденного перебування у природно-предметному та соціальному довкіллі?

а) найближчому середовищі;

б) стихійному середовищі;

в) розвивальному середовищі.

4. Багаторазове повторення дитиною дій (розумових чи практичних) певного змісту – це...

а) метод вправ;

б) моделювання;

в) дослідницький метод;

5. Методи опосередкованого ознайомлення дітей із довкіллям – це...

а) словесні методи, в основі яких лежить безпосередній чуттєвий досвід дитини, її сенсорне виховання;

б) наочні, практичні, ігрові методи ознайомлення дітей із довкіллям, що опосередковуються виключно словом;

в) методи ознайомлення дітей із довкіллям, що опосередковуються виключно словом;

II. Дайте відповідь на питання.

1. Як Ви розумієте поняття «довкілля»? У чому полягає його розвивальний потенціал?

2. Назвіть вимоги до організації та проведення спеціальних занять із ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів.

3. Які засоби, на ваш погляд, є найефективнішими у роботі з ознайомлення з довкіллям дітей раннього та дошкільного віку? Заповніть таблицю:

Засоби навчання	Коротка характеристика його ефективності при ознайомленні дітей з довкіллям

Навчальне видання

**МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОВКІЛЛЯМ ДІТЕЙ РАНЬОГО
ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та організації
самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Укладач
О. В. Граб

1,95 др. арк.

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 6984 від 20.11.2019 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>